

KOMUNIKATY

Piotr Kardys
Instytut Historyczny
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Kielce, Polska
kardys.p@wp.pl
ORCID 0000-0003-2939-1466

Szyszkowiana/pseudoszyszkowiana z dawnego
księgozbioru bernardynów z Karczówki,
przechowywane obecnie w zbiorach Biblioteki
Wyższego Seminarium Duchownego w Kielcach.
Komunikat („Vilescit quilibet semper apignis
liber infirmatur”, wpis w jednej z książek
oo. bernardynów z Karczówki, 1651 r.)

Abstract

Szyszkowiana/pseudoszyszkowiana from the former
library of the Bernardines of Karczówka, currently
in the collection of the Major Diocesan Seminary
in Kielce. Communique („Vilescit quilibet semper
apignis liber infirmatur”, an inscription in a book from
the Bernardines of Karczówka collection, 1651)

The article discusses the significance of the six old prints of the old library of the Bernadines of Karczówka (now within the boundaries of the contemporary Kielce city) that include the provenance notes denoting them to be the gift of Kraków bishop Marcin Szyszkowski from

the year 1630. However, it is well known that, according to the recent research, bishop Szyszkowski was against assuming the church of St. Charles Borromeo by the said Bernardines. It is thus justified to consider the six old prints to be some kind of the corner stone of the foundation giving the Bernardines the rights to Karczówka. The other two old prints from the nephew of bishop Szyszkowski seem to support the hypothesis. These findings were been made possible thanks to the detailed survey conducted in the Library of the Seminary in Kielce while working on the monograph of the library of the Bernardines of Karczówka.

Key words: old prints – bishop Marcin Szyszkowski – Karczówka – Kielce – the year 1630.
Słowa kluczowe: starodruki – biskup Marcin Szyszkowski – Karczówka – Kielce – 1630 r.

W trakcie inwentaryzacji i opracowywania księgozbioru bernardynów z Karczówki w Kielcach¹, będącego zapewne fragmentem większej całości, jakim była licząca prawdopodobnie ponad 2000 woluminów² biblioteka tegoż konwentu, natrafiłem na kilka pozycji posiadających wpisy proveniencyjne wskazujące na ich pierwotnego właściciela – bpa krakowskiego Marcina Szyszkowskiego. Można byłoby stwierdzić, że nie ma w tym nic dziwnego, skoro biskup ten był fundatorem kościoła pod wezwaniem św. Karola Boromeusza na Karczówce, która to wchodziła w skład uposażenia biskupstwa krakowskiego od początku, tj. od uzyskania rozległego kompleksu dóbr w okolicach dzisiejszych Kielc, najprawdopodobniej już w końcu XI lub na pocz. XII w.³ Warto przypomnieć w tym miejscu pewien metodologiczny

¹ Prace w Bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego w Kielcach (BWSDK) trwają od jesieni 2015 r. W tradycji ustnej środowiska duchownego w Kielcach, zwłaszcza bibliotekarzy i archiwistów od lat „mówiło się” o włączeniu dawnego księgozbioru z Karczówki do biblioteki seminaryjnej po carskiej kasacie klasztoru w 1864 r., co było związane z represjami po powstaniu styczniowym. Wskazówką potwierdzającą taki tok myślenia były inwentarze i katalogi BWSDK, gdzie wymieniano kilkanaście rękopisów z Karczówki i dwa druki liturgiczne, zob.: R. Nir, *Katalog rękopisów Biblioteki Seminarium Duchownego w Kielcach*, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” (ABMK) 1980, t. 40, s. 329-400; 1980, t. 41, s. 91-126; *Zbiory rękopisów w bibliotekach i muzeach w Polsce*, oprac. D. Kamolowa przy współudziale K. Muszyńskiej (zbiory kościelne), Warszawa 1988, s. 67; *Biblioteki Kościoła katolickiego w Polsce. Informator*, oprac. W.W. Żurek, Kielce 2005.

W trakcie inwentaryzacji dokonano wstępnej selekcji 10 000 starodruków z BWSDK w oparciu o kryteria zewnętrzne, takie jak: 1) charakterystyczny dla książek z dawnej biblioteki oo. bernardynów na Karczówce skrócony zapis tytułu na grzbiecie; 2) typowe naklejki inwentaryzacyjne z numerem porządkowym w obrębie działu lub regału. Warto dodać, że w katalogu kartkowym BWSDK brakuje informacji proveniencyjnych dotyczących Karczówki, zatem konieczne było przy współpracy wszystkich pracowników biblioteki seminaryjnej wykonanie takiej „zewnętrznej” inwentaryzacji, także w magazynie dubletów, nieposiadających nawet kart katalogowych.

² Taką liczbę woluminów sugerują zachowane naklejki inwentaryzacyjne z odpowiednimi numerami porządkowymi (litera oznaczająca dział lub szafę, cyfra rzymska i cyfra arabska) na książkach, w których znajdują się wpisy proveniencyjne z Karczówki.

³ Dyskusja na temat uposażenia biskupstwa krakowskiego dobrami w regionie świętokrzyskim jest obszerna, dlatego przytaczam jedynie kilka pozycji, podsumowujących stan badań, zob.:

truizm, iż powszechną praktyką fundatorów, zwłaszcza wielkich latyfundi-
stów duchownych i świeckich (także konwentów macierzystych zakładają-
cych swoje filie), było wyposażanie fundacji nie tylko w podstawy material-
nego ich funkcjonowania i utrzymania, ale również w niezbędny do realizacji
ich celów liturgicznych, *curam animarum* czy życia wewnętrznego, podsta-
wowy zasób tekstów z zakresu liturgiki, kaznodziejstwa, przepisów prawa
kanonicznego i reguł zakonnych⁴.

Wspomniane książki z wpisami charakteryzującymi ich przeznaczenie
i wskazującymi na pierwotnego właściciela początkowo nie wzbudzały mo-
jego szczególnego zdziwienia i wręcz potwierdzały wyżej wymieniony *casus*:
fundator – fundacja. Udało mi się zinwentaryzować sześć takich woluminów⁵.
We wszystkich wpisach proweniencyjny brzmi podobnie i został sporządzony
jednym charakterem pisma, wskazującym na XVII w.

Jak nadmieniałem wyżej, nie byłoby nic dziwnego w fakcie obecności
książek z legatu fundatora klasztoru, gdyby nie wyniki dociekań Jerzego
Michty nad początkami oo. bernardynów na Karczówce. Wynika z nich,
że pierwotny zamysł bpa krakowskiego M. Szyszkowskiego dotyczył wy-
łącznie fundacji kościoła pod wezwaniem św. K. Boromeusza na górze
Karczówka pod Kielcami dla okolicznej ludności⁶. Budowę kościoła zakoń-
czono w 1628 r. Podlegał on kolegiacie kieleckiej i tamtejszemu kolegium

K. Tymieniecki, *Początki Kielc w związku z pierwotnym osadnictwem Lysogór*, [w:] *Pamiętnik Świętokrzyski = Les Monts de la Sainte Croix : nature et culture de la région 1930*, red. A. Patkowski, Kielce 1931, s. 64-79; J. Szymański, *Kanonicy świeccy narzędziem feudalnej organizacji włości kieleckiej biskupów krakowskich na przełomie XII i XIII wieku*, „Rocznik Muzeum Świętokrzyskiego” 1966, t. 3, s. 305-327; W. Gliński, *Lysogórskie skupienie osadnicze z okresu średniowiecza. Wyniki badań powierzchniowych Archeologicznego Zdjęcia Polski. Próba przedstawienia problematyki*, [w:] *Bodzentyn. Studia z dziejów miasta = Bodzentyn. Studies in the history of the town*, red. K. Bracha, B. Wojciechowska, Kielce 2005, s. 31-77; S. Trawkowski, *Zagadka prepozytury tarskiej*, [w:] tenże, *Opuscula medievistica. Studia nad historią społeczną Polski wczesnopiastowskiej*, Warszawa 2005, s. 132-146; C. Hadamik, *Pierwsze wieki Kielc. Kasztelania kielecka od przelomu XI i XII do połowy XIV stulecia*, Kielce 2007, s. 45-82, 114-144.

⁴ O powszechności tego typu praktyk także w przypadku bernardynów, zob. m.in.: W.F. Murawiec, *Księgozbiory krakowskie zakonu Braci Mniejszych – bernardynów i reformatów – w świetle not proweniencyjnych w XVI-XVIII w.*, „Folia Historica Cracoviensia” 1994, t. 2, s. 43, gdzie podkreślił, że „każdy bernardyński klasztor posiadał większy lub mniejszy księgozbiór, którego zrab tworzyły rękopiśmienne księgi liturgiczne pochodzące z dotacji dobrodziejów”.

⁵ Opisy skonstruowano wg następujących zasad: nr porządkowy wg autorów zgodnie z alfabetem, autor, tytuł, wydawca/nakładca, miejsce i rok wydania;

a. sygnatura BWSDK;

b. ewentualna zachowana sygnatura z typowej dla księgozbioru oo. bernardynów z Karczówki naklejki inwentarzowej z grzbietu książki;

c. krótka charakterystyka oprawy;

d. noty proweniencyjne, inne informacje ważne dla historii księgozbioru.

⁶ W. Kowalski, *Biskup krakowski Marcin Szyszkowski a konsekwencje zarazy lat dwudziestych XVII stulecia*, [w:] *Człowiek i przyroda w średniowieczu i we wczesnym okresie nowożytnym*, pod red. W. Iwańczaka i K. Bracha, Warszawa 2000, s. 240-241.

wikariuszy. Przekazanie kościoła mogło nastąpić dopiero po śmierci bpa, między 20 IV 1630, a 2 VIII 1631 r., zatem bez jego zgody. Głównymi bohaterami tych działań byli najprawdopodobniej oficjał kielecki Maciej Obłamkiewicz i gwardian bernardynów Bonawentura Radawiecki oraz rodzina Szembeków. Podstawowym motywem działań bernardynów krakowskich była chęć przejęcia relikwii św. K. Boromeusza na Karczówce i podejmowane już od 1626 r. próby założenia klasztoru w pobliżu Jasnej Góry, do których wyraźnie negatywnie ustosunkował się bp M. Szyszkowski dokumentem wystawionym w Kielcach jeszcze w styczniu 1630 r.⁷ J. Michta za najbardziej prawdopodobną uznał rolę sprawcą oficjała kieleckiego M. Obłamkiewicza, który 2 VIII 1631 r. wprowadził bernardynów na Karczówkę, przekazując im dokument fundacji z 1624 r. i powołując się na ustną zgodę, jakoby otrzymaną jeszcze za życia bp. M. Szyszkowskiego, co w świetle wyżej opisanych faktów było niemożliwe⁸. Zwrócił też uwagę, że bernardyni wpisali do swojego *Anagryfu*, powstałego w 1651 r., dokument fundacji kościoła św. K. Boromeusza z pominięciem uposażenia kościoła i parafii, bowiem musieliby wówczas uznać patronat kolegium wikariuszy kieleckich. Swoją hipotezę J. Michta wzmacnia dodatkowo faktem obecności ks. Obłamkiewicza, jako świadka na dokumencie wpisanym do akt episkopaliów z określonym uposażeniem parafialnym i patronatem wikarych kieleckich oraz jego poświadczeniem autentyczności kolejnego dokumentu bez tych dwóch elementów, za to z powołaniem się na ustną decyzję biskupa. Wydaje się również pewne, że musiał z nim współpracować ściśle nowy gwardian B. Radawiecki, i zapewne też ówczesny prowincjał Leonard Starczewski.

Jak zatem można wytłumaczyć wpisy w książkach należących pierwotnie do bpa M. Szyszkowskiego z adnotacją o przeznaczeniu ich dla biblioteki konwentu braci mniejszych obserwantów (tzn. bernardynów) na Karczówce, skoro tenże hierarcha Kościoła ewidentnie nie wyraził zgody na objęcie przez

⁷ Zob. J. Michta, *Początki fundacji na Karczówce i jej insygnia*, [w:] *Dzieje Karczówki w Kielcach w latach 1624-2024*. T. 1: *Początki fundacji, insygnia, fundator*, pod red. nauk. J. Michty, Kielce 2016, s. 17-28. Autor przeanalizował ponownie dokumenty związane z fundacją i stwierdził, że podobnie wygląda sytuacja w przypadku klasztoru bernardynów w Piotrkowicach. W obu przypadkach powoływano się na rzekomą ustną zgodę bpa M. Szyszkowskiego, ponieważ nie zachowały się żadne dokumenty wystawione przez niego w tych sprawach (tj. fundacji bernardynów), a jego zgoda na fundację klasztorów w diecezji była konieczna. Mało tego, próby przejęcia Karczówki J. Michta cofa do 1626 r., kiedy bernardyni mogli rozpocząć działania mające na celu przejęcie miejsca kultu św. K. Boromeusza i jego relikwii. Przynajmniej niekorzystny dla bernardynów wyrok papieża Urbana VIII z 1629 r., w którym powołał się on na uzgodnienia z kardynałami i biskupem krakowskim. Kluczowa jest w tym przypadku własnoręczna zapiska dorsalna bp. M. Szyszkowskiego z 24 I 1630 r. nakazującego wykonanie polecenia papieskiego, zob. J. Michta, *Początki fundacji...*, s. 270-272 (Archiwum Diecezjalne we Włocławku, dok. perg. sygn. 1315).

⁸ Fundacja XX. Czartoryskich w Krakowie, rkps. 11802, s. 633-636 (tekst łaciński dokumentu na s. 262-264).

nich świątyni pod wezwaniem św. K. Boromeusza? Trudno na to jednoznacznie odpowiedzieć. Wpisy o treści: „Pro Bibliotheca Fratrum Minorum de Observantiam loci S. Caroli Borromaei obtulit Illustrissimo ac Reverendissimo D. Martinus Szyszkowski Episcopus Cracoviensis AD 1630” powstały raczej nie wcześniej jak w 1632 r. Byłyby zatem sporządzone *post factum* przejęcia kościoła na Karczówce przez oo. bernardynów przybyłych z Krakowa. Czy ich celem było uwierzytelnienie obecności braci mniejszych obserwantów na Karczówce jeszcze za życia fundatora świątyni? Pewną podpowiedzią może być fakt, iż dwa woluminy posiadają wpisy wskazujące na darowiznę od bratanka zmarłego bpa, Mikołaja Szyszkowskiego dopiero w 1632 r., co już mogłoby być zgodne z prawdą. Także w tych dwóch starodrukach wpisów dokonała ta sama osoba, co w przypadku wymienionych wcześniej sześciu. Zatem wyraźnie widać, że wszystkie osiem wpisów sporządzono tą samą ręką nie wcześniej, jak w 1632 r., być może nawet myląc osoby domniemyanych fundatorów (bp M. Szyszkowski i jego bratanek, również bp, ale Mikołaj). Niewykluczone również, że to właśnie młodszy z Szyszkowskich był sprawcą całego zamieszania *pro memoria familia*⁹.

Warto jeszcze dodać, iż kilkanaście kolejnych woluminów ze wspomnianego księgozbioru posiada wpisy z datą 1632 r., i z wyraźnym zaznaczeniem, iż przeznaczone są dla konwentu, kaznodziei bądź do codziennej lektury w refektarzu (*pro pulpito*)¹⁰. Większość z nich posiada proveniencję krakowską, co potwierdza ich przeznaczenie dla nowo założonego konwentu i dary od konwentu krakowskiego lub zaprzyjaźnionych z krakowskimi bernardynami duchownych, zwłaszcza z grona kapituły kolegiackiej św. Floriana, nie wcześniej jak w 1632 r., czyli w rzeczywistym momencie przybycia oo. bernardynów na Karczówkę.

Poszukiwania w literaturze dotyczącej fundacji Karczówki i roli bpa krakowskiego M. Szyszkowskiego¹¹ również wydają się potwierdzać powyższą

⁹ Takie domniemanie wzmacnia fakt, iż po śmierci stryja Marcina, Mikołaj zarządzał jeszcze przez dwa lata diecezją krakowską, zob. K. Niesiecki, *Herbarz Polski*. T. 8, Lipsk 1848, s. 650-651; A. Biedrzycka, *Szyszkowski Mikołaj*, [w:] PSB. T. 50/3 (z. 206): *Szynglarski Ignacy - Ścisła Dominik*, red. A. Romanowski, Warszawa-Kraków 2015, s. 406-413.

¹⁰ Co ważne, wszystkie te starodruki można scharakteryzować, jako typowe i konieczne dla nowo założonego konwentu, gdyż są to reguły franciszkańskie, hagiografia, prawo kanoniczne, konkordancje i komentarze biblijne. Dla porównania zob.: A.K. Sitnik, *Księgozbiór konwentu we Lwowie odzwierciedleniem zainteresowań intelektualnych bernardynów lwowskich II poł. XV-XVIII wieku*, ABMK 2004, t. 81, s. 225-252; E. Lenart, *Biblioteki bernardyńskie w Polsce od 2. połowy XV do końca wieku XVIII*, [w:] *Pięćset pięćdziesiąt lat obecności oo. Bernardynów w Polsce (1453-2003)*, pod red. W.F. Murawca, D.A. Muskusa, Kalwaria Zebrzydowska 2006, s. 659-677; K. Ślaska, *Funkcja książki w zakonie bernardynów w XVII w.*, „Z Badań nad Polskimi Księgozbiorami Historycznymi” 1992, z. 13, s. 132.

¹¹ Zob. biogramy: E. Ozorowski, *Szyszkowski Marcin*, [w:] *Słownik polskich teologów katolickich*. T. 4, pod red. H.E. Wyczawskiego, Warszawa 1983, s. 296-298; K.R. Prokop, *Poczet bi-*

hipotezę „spiskową”. Otóż w tradycji bernardyńskiej przechowywana i przepisywana jest informacja o około 300 ksiązkach¹² przekazanych konwentowi bernardynów na Karczówce przez ich nie domniemanego, lecz pewnego fundatora, tj. wspomnianego wyżej bpa. Jednak w świetle nowszych ustaleń J. Michty niemożliwe jest przypisywanie legatu książkowego od bpa M. Szyszkowskiego dla oo. bernardynów z Karczówki na 1630 r., gdyż hierarcha ten zdecydowanie opowiadał się przeciwko ulokowaniu braci mniejszych obserwantów przy kościele pod wezwaniem św. K. Boromeusza, realizując tym same zalecenia papieskie. Jego rychła śmierć (kwiecień 1630 r.) i wprowadzenie oo. bernardynów na Karczówkę najwcześniej w 1631 r. również zdają się zaprzeczać możliwości przekazania wspomnianych ksiązek nowo powstałemu konwentowi już w 1630 r., zwłaszcza z wyraźnym zaznaczeniem *loci futurum est*¹³. Nie wspomniano również o darowiźnie ksiązek w *Anagryfie* sporządzonym w 1651 r., przy czym trudno podejrzewać, aby w tak krótkim czasie zapomniano o tak istotnym legacie.

Reasumując, niemożliwe jest przy obecnym stanie badań rozstrzygnięcie, czy starodruki z wpisaną formułą donacyjną powołującą się na bpa M. Szyszkowskiego faktycznie pochodziły z jego księgozbioru. Należałoby wziąć jeszcze pod uwagę postacie oficjała kieleckiego M. Oblamkiewicza¹⁴, który wprowadził bernardynów na Karczówkę, pierwszego gwardiana z Karczówki B. Radawieckiego¹⁵ i bernardynów oraz ich definitora L. Starczewskiego¹⁶. Hipotetycznie, wszyscy oni mogli być zainteresowani w umieszczeniu odpowiedniej formuły donacyjnej w starodrukach należących do najstarszej części księgozbioru na Karczówce, chociaż trudno ich bezpośrednio powiązać z wpisami we wskazanych starodrukach.

skupów krakowskich, Kraków 1999, s. 157-160; A. Biedrzycka i R. Kawecki, *Szyszkowski Marcin*, [w:] PSB. T. 50/3 (z. 206), s. 392-406.

¹² Zob. W.F. Murawiec, *Kielce*, [w:] *Klasztory bernardyńskie w Polsce w jej granicach historycznych. Dzieło zbiorowe*, pod red. H. E. Wyczawskiego, Kalwaria Zebrzydowska 1985, s. 134 (jako pierwszy podał tę informację).

¹³ Kolejnym argumentem jest fakt, iż w rękopisie z Archiwum Prowincji OO. Bernardynów w Krakowie, rkps. M-25, Chronologia ordinis Fratrum Minorum de Observantia Provinciae Minoris Poloniae, gdzie na s. 172-178 spisano m.in. zawartość biblioteki na Karczówce w XVIII w., nie zanotowano jakiegokolwiek wzmianki o darowiźnie książkowej ze strony bpa M. Szyszkowskiego.

¹⁴ Zob. J. Michta, *Oblamkiewicz Maciej (Oblomkowicz)*, [w:] *Dzieje Karczówki...*, s. 300.

¹⁵ Tenże, *Radwiecki Bonawentura, herbu Bończa*, [w:] tamże, s. 302.

¹⁶ W.F. Murawiec, *Starczewski Leonard h. Nałęcz (ok. 1580-1638), prowincjał bernardynów, pisarz teologiczno-ascetyczny*, [w:] PSB. T. 42: *Chwalczewski Jerzy - Dąbrowski Ignacy*, red. W. Konopczyński, Kraków 1938, s. 289-290; J. Michta, *Starczewski Leonard Herbu Nałęcz*, [w:] *Dzieje Karczówki...*, s. 304-305.

Stare druki z wpisami proveniencyjnymi wskazującymi na ich pierwotnego właściciela – bpa krakowskiego M. Szyszkowskiego

Opisy skonstruowano wg następujących zasad: nr porządkowy wg autorów, autor, tytuł, wydawca/nakładca, miejsce i rok wydania;

- a. sygnatura Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Kielcach (BWSDK);
- b. ewentualna zachowana sygnatura z typowej dla księgozbioru oo. bernardynów z Karczówki naklejki inwentarzowej z grzbietu książki;
- c. krótka charakterystyka oprawy;
- d. noty proveniencyjne, inne informacje ważne dla historii księgozbioru.

1. Philippe Bosquier, *Legatvs Apostolicvs, Sev Concionvm, De Iohannis Baptistae, Magni, Adversvs Incestum reliquaue peccata Herodis, libertate, Notae...*, Coloniae: Apud Ioannem Crithium, sub Signo Galli, 1612.

- a. dublet do 004105
- b. brak
- c. oprawa – skóra jasna zdobiona tłoczeniami, w zwierciadle okładziny górnej tłoczony medalion z profilem głowy Chrystusa, zachowane fragmenty klamer spinających niegdyś blok książki
- d. wpis proveniencyjny na wyklejce okładziny górnej: „Pro Bibliotheca Fratrum Minorum de Observantiam loci S. Caroli Borromaei obtulit Illustrissimo ac Reverendissimo D. Martinus Szyszkowski Episcopus Cracoviensis AD 1630”; typowy skrócony zapis tytułu na grzbiecie.

2. Philippe Bosquier, *Codrvs Evangelicvs, Sev Concionvm XL. De Passione Domini, Notae...*, Coloniae: Apud Ioannem Crithium, sub Signo Galli, 1614.

- a. 001513
- b. [...] [...] 139
- c. oprawa – skóra jasna zdobiona tłoczeniami, w zwierciadle okładziny górnej tłoczony medalion z Ukrzyżowaniem, na okładzinie górnej tłoczony skrócony tytuł literami majuskułnymi „CORDUS [sic!] EVANGELICUS”, ślady skróconego zapisu tytułu na grzbiecie, zachowane klamry spinające blok książki
- d. wpis proveniencyjny na stronie tytułowej: „Conventus S. Caroli Borr.”, na wyklejce okładziny górnej: „Pro Bibliotheca Conventus FF. Minor. S. Francisci de Obser. ad S. Carolum Borromeum obtulit Illustrissimus ac Reverendissimus DD. Martinus Szyszkowski Episcopus Cracoviensis A.D. 1630 Deo Gratias”; zachowany częściowo czytelny fragment typowej naklejki inwentaryzacyjnej na grzbiecie.

3. Philippe Bosquier, *Sobria Ientacvla Christi et Samaritanæ. Seu Echo Concionvm De Siti Christi Sedentis ad fontem Iacob. Ioan. 4. ...*, Coloniae: Apud Ioannem Crithium, sub signo Galli, 1620.

a. 002413

b. brak

c. oprawa – skóra jasna zdobiona tłoczeniami, w zwierciadle okładziny górnej złożony tłoczony medalion z monogramem IHS, zachowane fragmenty klamer służące niegdyś do spinania bloku książki

d. wpis proveniencyjny na wyklejce okładziny górnej: „Pro Bibliotheca FF. : Min[orum] S. Fr. de Observ[antium] loci S. Caroli B[orro]maei obtulit Ill. ac R[evere]ndiss. D.[ominus] D. Martinus Szyszkowski Ep[iscop]us Cracovien. AD 1630. Deo gratias”; typowy skrócony zapis tytułu na grzbiecie.

4. Jean Pierre Camus, *Primæ Homiliae Qvadragesimales, Et In Passionem Domini Nostri Iesu Christi Habitæ Et Conscriptæ...*, Coloniae Agrippinae: Apud Ioannem Kinckivm sub Monocerote, 1621.

a. dublet do 004248/adl

b. brak

c. oprawa – skóra jasna zdobiona tłoczeniami, w zwierciadle okładziny górnej tłoczony medalion, skrócony zapis tytułu na okładzinie górnej literami majuskulnymi: „CAMUSII QUADRAGES”, zachowane klamry służące pierwotnie do spinania bloku książki

d. wpis proveniencyjny na wyklejce okładziny górnej: „Pro Bibliotheca conventus FF. Minor[um] S. Francisci de Obser[van]tia ad S. Carolum Boromaeum obtulit Ill[ustrissim]. ac R[evere]ndis. D. D. Martinus Szyszkowsky Ep[iscop]us Cracovien. A. Dni 1630 Deogratias”; typowy skrócony zapis tytułu na grzbiecie.

5. André de Resende, *Sententiarvm Memorabilivm, Cvm Ethnicarvm, Tum Christianarvm Ex Probatissimis quibusque scriptoribus collectarum et in locos communes digestarum. Studio et industria...* [T. 1], Moguntia: Excudebat Balthasar Lippius, 1609.

a. 001838

b. brak

c. oprawa – skóra jasna zdobiona tłoczeniami ze śladami supereklibrisu

d. wpis proveniencyjny na wyklejce okładziny górnej (zatarty): „Pro Bibliotheca S. Caroli Borromei [...] Martinus Szyszkowski Ep[iscop]us Cracovien. Dei Gratias”; kolejny na stronie tytułowej: „Pro loco S. Caroli”; typowy skrócony zapis tytułu na grzbiecie.

6. Paul Wann, *Promptvarium Sermonvm Dominicalivm Totivs Anni, Continens Plenissimam omnium Euangeliorum tam moralem quam literalem expositionem...*, Coloniae: Sumptibus Conradi Butgenij, 1613.

a. dublet do 004413

b. E I 217

c. oprawa – skóra jasna zdobiona tłoczeniami, w zwierciadle okładziny górnej tłoczony medalion z barankiem eucharystycznym, tłoczony skrócony zapis tytułu literami majuskulnymi „PROMPTUA VVAN PARS HIEMALIS”, zachowane fragmenty klamer spinających niegdyś blok książki

d. wpis proveniencyjny na wyklejce okładziny górnej: „Pro Bibliotheca FF. Minorum S. Francisci de Observ[antia] Conv. S. Caroli Borromaei obtulit Ill[ustrissimus] ac Reverendiss[imus] D[om]inus D. Martinus Szyszkowski Ep[iscop]us Cracovien[sis] AD 1630 Deo gratias”, przepisane ręką z XVIII/XIX w. na *antefolium*; ponadto wpis „Bóg dla żydostwa litością”; typowa naklejka inwentaryzacyjna na grzbiecie, typowy skrócony zapis tytułu na grzbiecie.

7. Juan de Cartagena, *Homiliae in Universa quatuor tomus distinct. Operum...* [T. 1], Coloniae Agrippinae: Sumptibus Bernardi Gualteri, 1626.

a. 005060

b. D VI 49

c. oprawa – skóra jasna zdobiona tłoczeniami, w zwierciadle okładziny górnej tłoczony nieczytelny medalion, tłoczony skrócony zapis autora i tytułu na okładzinie górnej literami majuskulnymi „CARTHAGENA DE SALVATOR”

d. wpis proveniencyjny na wyklejce okładziny górnej: „Montis S. Caroli Ord. PP. Bernardinorum”; na stronie tytułowej: „Pro Conventu Montis S. Caroli Borromaei [sic!] PP. Bernardinorum ab r. D. Nicolao Szyszkowski Secretario Regno fundatore applicatur pro Bibliotheca Kielcys A.D. 1632”; wpis własnościowy na postfolium: „Hoc libro fuit fr. Petrus Sadowski A.D. 1720”; typowa naklejka inwentaryzacyjna na grzbiecie, typowy skrócony zapis tytułu na grzbiecie.

8. Juan de Cartagena, *Homiliae Catholicae de Sacris Arcanis Deiparæ Mariæ et Iosephi...* [T. 1], Coloniae Agrippinae: Sumptibus Bernardi Gualteri, 1625.

a. 005190

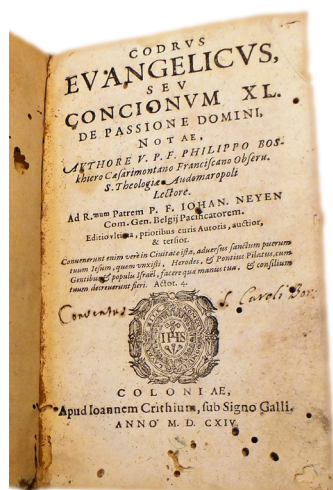
b. D VI 54

c. oprawa – skóra jasna zdobiona tłoczeniami, w zwierciadle okładziny górnej wyciśnięty nieczytelny medalion (oprawa jw.), tłoczony skrócony tytuł literami majuskulnymi na okładzinie górnej „CARTHAGENA DE BV TOMVS I”, ślady po klamrach spinających niegdyś blok książki, w oprawie makulatura (druk XVI w.?)

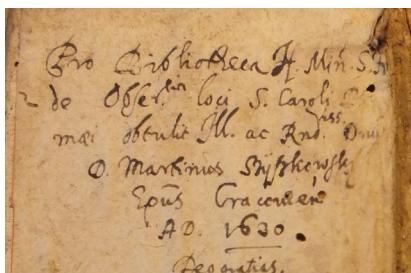
d. wpis proveniencyjny na stronie tytułowej: „Pro Conventu S. Caroli Borromaei PP Bernardinorum Kielcis, [...] r. D. fundatore 1632”; typowa naklejka inwentaryzacyjna na grzbiecie, typowy skrócony zapis tytułu na grzbiecie.

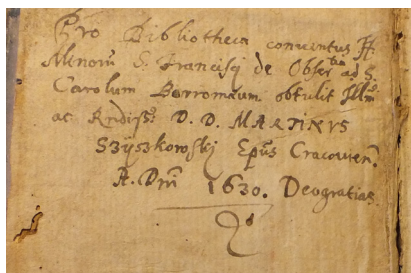
Fot. 1. Źródło: BWSDK,
sygn. dublet do 004105.
Zdjęcie: P. Kardys

Fot. 2. Źródło: BWSDK,
sygn. 001513.
Zdjęcie: P. Kardys

Fot. 3. Źródło: BWSDK,
sygn. 002413.
Zdjęcie: P. Kardys

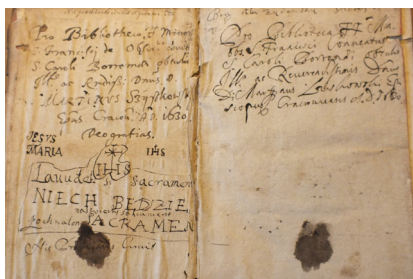
Fot. 4. Źródło: BWSDK,
sygn. dublet do 004248/adl.
Zdjęcie: P. Kardys

Fot 5. Źródło: BWSKD, sygn. 001838. Zdjęcie: P. Kardys

Fot. 7. Źródło: BWSKD, sygn. 005060. Zdjęcie: P. Kardys

Fot. 6. Źródło: BWSKD, sygn. dublet do 004413. Zdjęcie: P. Kardys

Fot. 8. Źródło: BWSKD, sygn. 005190. Zdjęcie: P. Kardys

Bibliografia

Archiwalia:

Archiwum Prowincji OO. Bernardynów w Krakowie, rkps. M-25, Chronologia ordinis Fratrum Minorum de Observantia Provinciae Minoris Poloniae.

Opracowania:

- Biblioteki Kościoła katolickiego w Polsce. Informator*, oprac. W.W. Żurek, Kielce 2005.
- Biedrzycka A., Kawecki R., *Szyszkowski Marcin*, [w:] PSB. T. 50/3 (z. 206): *Szynglarski Ignacy - Ściskala Dominik*, red. A. Romanowski, Warszawa-Kraków 2015, s. 392-406.
- Biedrzycka A., *Szyszkowski Mikołaj*, [w:] PSB. T. 50/3 (z. 206): *Szynglarski Ignacy - Ściskala Dominik*, red. A. Romanowski, Warszawa-Kraków 2015, s. 406-413.
- Gliński W., *Lysogórskie skupienie osadnicze z okresu średniowiecza. Wyniki badań powierzchniowych Archeologicznego Zdjęcia Polski. Próba przedstawienia problematyki*, [w:] *Bodzentyn. Studia z dziejów miasta = Bodzentyn. Studies in the history of the town*, red. K. Bracha, B. Wojciechowska, Kielce 2005, s. 31-77.
- Hadamik C., *Pierwsze wieki Kielc. Kasztelania kielecka od przełomu XI i XII do połowy XIV stulecia*, Kielce 2007.
- Kowalski W., *Biskup krakowski Marcin Szyszkowski a konsekwencje zarazy lat dwudziestych XVII stulecia*, [w:] *Człowiek i przyroda w średniowieczu i we wczesnym okresie nowożytnym*, pod red. W. Iwańczaka i K. Brachy, Warszawa 2000, s. 227-244.
- Lenart E., *Biblioteki bernardyńskie w Polsce od 2. połowy XV do końca wieku XVIII*, [w:] *Pięćset pięćdziesiąt lat obecności oo. Bernardynów w Polsce (1453-2003)*, pod red. W.F. Murawca, D.A. Muskusa, Kalwaria Zebrzydowska 2006, s. 659-677.
- Michta J., *Początki fundacji na Karczówce i jej insygnia*, [w:] *Dzieje Karczówki w Kielcach w latach 1624-2024*. T. 1: *Początki fundacji, insygnia, fundator*, pod red. nauk. J. Michty, Kielce 2016, s. 17-28.
- Murawiec W.F., *Księgozbiory krakowskie zakonu Braci Mniejszych – bernardynów i reformatów – w świetle not proveniencyjnych w XVI-XVIII w.*, „Folia Historica Cracoviensia” 1994, t. 2, s. 41-59.
- Murawiec W.F., *Kielce*, [w:] *Klasztory bernardyńskie w Polsce w jej granicach historycznych. Dzieło zbiorowe*, pod red. H.E. Wyczawskiego, Kalwaria Zebrzydowska 1985, s. 133-135.
- Murawiec W.F., *Starzewski Leonard h. Nałęcz (ok. 1580-1638), prowincjał bernardynów, pisarz teologiczno-ascetyczny*, [w:] PSB. T. 42: *Chwalczewski Jerzy - Dąbrowski Ignacy*, red. W. Konopczyński, Kraków 1938, s. 289-290.
- Niesiecki K., *Herbarz Polski*. T. 8, Lipsk 1848.
- Nir R., *Katalog rękopisów Biblioteki Seminarium Duchownego w Kielcach*, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” 1980, t. 40, s. 329-400; 1980, t. 41, s. 91-126.
- Ozorowski E., *Szyszkowski Marcin*, [w:] *Słownik polskich teologów katolickich*. T. 4, pod red. H.E. Wyczawskiego, Warszawa 1983, s. 296-298.

- Prokop K.R., *Poczet biskupów krakowskich*, Kraków 1999.
- Sitnik A.K., *Księgozbiór konwentu we Lwowie odzwierciedleniem zainteresowań intelektualnych bernardynów lwowskich II poł. XV-XVIII wieku*, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” 2004, t. 81, s. 225-252.
- Szymański J. *Kanonicy świeccy narzędziem feudalnej organizacji włości kieleckiej biskupów krakowskich na przełomie XII i XIII wieku*, „Rocznik Muzeum Świętokrzyskiego” 1966, t. 3, s. 305-327.
- Ślaska K., *Funkcja książki w zakonie bernardynów w XVII w.*, „Z Badań nad Polskimi Księgozbiorami Historycznymi” 1992, z. 13, s. 131-151.
- Trawkowski S., *Zagadka prepozytury tarskiej*, [w:] tenże, *Opuscula medievistica. Studia nad historią społeczną Polski wczesnopiastowskiej*, Warszawa 2005, s. 132-146.
- Tymieniecki K., *Początki Kielc w związku z pierwotnym osadnictwem Łysogór*, [w:] *Pamiętnik Świętokrzyski = Les Monts de la Sainte Croix : nature et culture de la région 1930*, red. A. Patkowski, Kielce 1931, s. 64-79.
- Zbiory rękopisów w bibliotekach i muzeach w Polsce*, oprac. D. Kamolowa przy współudziale K. Muszyńskiej (zbiory kościelne), Warszawa 1988.